

Õiguskantsler

Teie 19.04.2020 nr

Meie 29.04.2020 nr 7-4/200722/2002491

Õpilase kaugõppega seotud lisakulud

Lugupeetud [ ]

Pöördusite õiguskantsleri poole, kuna eriolukorra ajal rakendatava kaugõppe tõttu tuleb Teil teha lisakulutusi laste õppele (arvutid, internetiühendus, õppimiskoht). Küsite, kas selliste kulude vanemate kanda jätmine on koosõlas õigusega tasuta õppele.

Mõistan Teie olukorda, ent Teie nimetatud lisakulude tegemine ei ole praegusel juhul vastuolus põhiseaduse § 37 lõikega 1, mille järgi kohustuslik õpe riigi ja kohalike omavalitsuste üldhariduskoolides on õppemaksuta.

[Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) (PS) § 37 lõige 1 näeb ette iga inimese subjektiivse õiguse õppida ning kooliealiste laste kohustuse õppida seadusega määratud ulatuses, kusjuures riigi ja kohaliku omavalitsuse üldhariduskoolides on õppimine tagatud õppemaksuta. Põhiseadus ei täpsusta, mida õppemaksuta õppimise õigus täpsemalt tähendab.

Põhiseaduse sätteid koos asjakohaste rahvusvahelise õiguse normidega¹ koosõlas tõlgendades võib öelda, et ehkki kohustuslikuks tehtud õpe peab olema inimesele kättesaadav ja tasuta, jätab põhiseadus Riigikogule haridussüsteemi kujundamisel ja hariduse kättesaadavaks tegemise meetmete valikul üsna avara mängumaa. Selge on see, et kindlasti tuleb välistada õppimise eest maksu kehtestamine. Kas ka kaudsete kulude (nt transport, riided, söök) kandmine võib rikkuda õigust saada õppemaksuta haridust, oleneb asjaoludest.

Vabariigi Valitsuse 13.03.2020 korralduse nr 77 „[Eriolukorra meetmete rakendamine](#)“ punkti 1 alapunkti 1 kohaselt kehtestati haridusasutustes liikumisvabaduse piirang, et peatada alates 16. märtsist 2020. a õppeasutustes tavapärase õppetöö ja viia õppetöö üle kaugõppele. Muu hulgas tuli kõikides põhikoolides ja gümnaasiumides õpilasi uuest korrast teavitada ning anda õpilastele kaasa kõik kaugõppeks vajalikud õppematerjalid.

[Eriolukorra veebilehel](#) antud selgitustest nähtub, et õpetaja juhendab kaugõppe (distantõppe) ajal õpilasi elektroonilises keskkonnas või selle vahendusel, kuid kasutada võib ka muid lahendusi (nt iseseisvad ülesanded, trükised). Selgitatud on ka seda, et kuna kõigil õpilastel ei pruugi olla ligipääsu vajalikule tarkvarale või digiseadmetele, tuleb koolis kokku leppida, millised on sellisel juhul võimalikud lahendused. Koolid ja kohalikud omavalitsused saavad olla

¹ [Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste rahvusvahelise pakti](#) artikli 13 lg 1; [ÜRO lapse õiguste konventsiooni](#) artikli 28 lg 1 punkt 1a; [Parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta](#) artikli 17 lg 2.

abiks õppetöökõs vajalike seadmete laenutamisel. Kirjutasite, et Teiegi saite lisaarvuti koolist. Sama praktikat on meile teadaolevalt rakendatud teisteski koolides.

Mis puudutab kulutusi interneti lisaiühenduse eest, siis nagu eespool öeldud, oleks võimalik leppida kooliga kokku õppetöö korraldus nii, et lisakulu tegemist saaks vältida (nt õppematerjal paberil, arvuti kasutamine graafiku alusel). Olenevalt asjaoludest saab kaaluda mitme tehnilise lahenduse vahel (nt püsiiühendus, mobiilne internet või selle jagamine), mis on erineva maksumusega. Kui kulutuse tegemine on siiski vältimatu, saab seda katta nt riigi makstavate peretoetuste arvel. [Perehüvitiste seaduse](#) (PHS) §-s 17 nimetatud lapsetoetust on õigus saada igal lapsel sündimisest kuni 16-aastaseks saamiseni (lg 1) või kuni 19-aastaseks saamiseni, kui laps õpib põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppe tasemeõppes (lg 2). Kuigi võib väita, et pere kasutab seda toetust muude lapsega seotud kulutuste katmiseks, tähendab eriolukord teisalt ka mõne kulu osas kokkuhoidu.

Kirjutasite, et kohalik omavalitsus ei aita Teid põhjendusel, et sellise kulu katmist pole ette nähtud. Ilmselt vastab tõele, et konkreetselt internetiühenduse kulu katmiseks eraldi toetust pole. Küll aga on enamiku kohalike omavalitsuste õigusaktides ette nähtud rahaline toetus inimestele juhuks, kui nad on ettenägematute asjaolude tõttu sattunud rahaliselt raskesse olukorda.

Eluruumi väiksusest tulenevaid raskusi õppimisel on samuti võimalik vältida või leevendada juba eespool nimetatud õppetöö korralduslike meetmetega (kui on võimalik, vältida üheaegseid videoloenguid, kasutada kõrvaklappe, kasutada õppematerjale paberil). Kui eluruum on kolmele inimesele liiga väike (vrd [määruse](#) p 2, eluruumi sotsiaalselt põhjendatud norm) ning perel pole majanduslikult võimalik sobilikku eluruumi ise tagada, peab appi tulema kohalik omavalitsus. [Sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) § 41 kohaselt on eluruumi tagamise teenus kohaliku omavalitsuse kohustuslik sotsiaalteenus. Kohalik omavalitsus hindab inimese (pere) abivajadust terviklikult (SHS § 15 lg 1 ja 2) ning peab seejärel kümne tööpäeva jooksul otsustama, kas eluruumi tagamise teenust osutada ([sotsiaalseadustiku üldosa seaduse](#) § 25 lg 1). Kui kohalik omavalitsus otsustab eluruumi mitte tagada, on inimesel võimalik see otsus vaidlustada nii vaidemenetluses kui ka halduskohtusse pöördudes. Halduskohtusse pöördumise kohta leiate üksikasjalikku teavet [kohtute kodulehelt](#).

Täna Teid olulise küsimuse eest.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise